Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2022. gada 24. februārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Vide – Direktīva 2011/92/ES – Noteiktu projektu ietekmes uz vidi novērtējums – Direktīva 92/43/EEK – Dabisko dzīvotņu aizsardzība – Saikne starp Direktīvas 2011/92/ES 2. pantā minēto novērtēšanas un piekrišanas procedūru un valsts procedūru, kurā tiek atļauta atkāpe no Direktīvā 92/43/EEK paredzētajiem sugu aizsardzības pasākumiem – Jēdziens "piekrišana" – Sarežģīts lēmumu pieņemšanas process – Novērtēšanas pienākums – Piemērojamība *ratione materiae* – Procesuālā stadija, kurā jānodrošina sabiedrības līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesā

Lietā C-463/20

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Conseil d'État* (Beļģija) iesniedza ar 2020. gada 4. jūnija lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2020. gada 24. septembrī, tiesvedībā

Namur-Est Environnement ASBL

pret

Région wallonne,

piedaloties

Cimenteries CBR SA,

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: otrās palātas priekšsēdētāja A. Prehala [*A. Prechal*], kas pilda trešās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši J. Pasers [*J. Passer*] (referents), F. Biltšens [*F. Biltgen*], L. S. Rosi [*L. S. Rossi*] un N. Vāls [*N. Wahl*],

ģenerāladvokāte: J. Kokote [*J. Kokott*],

sekretārs: D. Diterts [*D. Dittert*], nodaļas vadītājs,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2021. gada 9. septembra tiesas sēdi,

* Tiesvedības valoda – franču.

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– *Namur-Est Environnement ASBL* vārdā – *J. Sambon*, advokāts,

– *Cimenteries CBR SA* vārdā – *L. de Meeûs* un *C.-H. Born*, advokāti,

– Beļģijas valdības vārdā – *C. Pochet* un *M. Van Regemorter*, kā arī *S. Baeyens*, pārstāvji, kuriem palīdz *P. Moërynck*, advokāts,

– Čehijas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vláčil*, kā arī *L. Dvořáková*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *C. Hermes*, *M. Noll-Ehlers* un *F. Thiran*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2021. gada 21. oktobra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2011/92/ES (2011. gada 13. decembris) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu (OV 2012, L 26, 1. lpp.; labojums – OV 2015, L 174, 44. lpp.) 1., 2. un 5.–8. pantu.

2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Namur-Est Environnement ASBL* un *Région wallonne* [Valonijas reģionu] (Beļģija) par lēmumu, ar kuru šis reģions *Sagrex SA* kaļķa granulāta karjera ekspluatācijas nolūkos atļāva atkāpties no piemērojamajā tiesiskajā regulējumā paredzētajiem dzīvnieku un augu sugu aizsardzības pasākumiem (turpmāk tekstā – "lēmums par atkāpi").

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Direktīva 92/43/EEK

3 Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.) 12. un 13. pantā ir paredzēts, ka dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai izveidotu stingras aizsardzības sistēmu šīs direktīvas IV pielikuma a) un b) punktā uzskaitītajām dzīvnieku un augu sugām.

4 Minētās direktīvas 16. panta 1. punktā ir noteikts – ja nav apmierinošas alternatīvas un ja atkāpe nekaitē attiecīgo sugu saglabāšanai labvēlīgā aizsardzības statusā to dabiskās izplatības areālā, dalībvalstis dažādu šīs pašas normas a)–e) apakšpunktā izklāstīto iemeslu dēļ citastarp var atkāpties no šīs direktīvas 12. un 13. panta.

Direktīva 2011/92

5 Direktīvas 2011/92 1. panta 2. punktā tostarp ir iekļautas šādas definīcijas:

"a) "projekts" nozīmē:

– celtniecības darbu vai citu ierīkošanu vai programmu izpildi,

– citu iejaukšanos dabiskajā apkārtnē un ainavā, to skaitā iejaukšanos, kas saistīta ar minerālo resursu ieguvi;

[..]

c) "attīstības piekrišana" nozīmē kompetentās iestādes vai iestāžu lēmumu, kas piešķir attīstītājam tiesības turpināt projektu;

[..]."

6 Šīs direktīvas 2. panta 1. un 2. punktā ir paredzēts:

"1. Dalībvalstis nosaka visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka, pirms tiek dota piekrišana, uz tiem projektiem, kuriem var būt būtiska ietekme uz vidi *inter alia* to rakstura, apjoma vai atrašanās vietas dēļ, attiektos prasība par attīstības piekrišanu un novērtējumu attiecībā uz to ietekmi. Minētie projekti ir noteikti 4. pantā.

2. Ietekmes uz vidi novērtējumu var iekļaut dalībvalstīs pastāvošajā projektu apstiprināšanas procedūrā [..]."

7 Minētās direktīvas 3. pantā ir noteikts:

"Ietekmes uz vidi novērtējums pienācīgā veidā, ņemot vērā katru atsevišķu gadījumu [..], nosaka, raksturo un novērtē projekta tiešo un netiešo ietekmi uz šādiem faktoriem:

a) cilvēku, faunu un floru;

b) augsni, ūdeni, gaisu, klimatu un ainavu;

c) materiālām vērtībām un kultūras mantojumu;

d) mijiedarbību starp faktoriem, kas minēti a), b) un c) punktā."

8 Šīs pašas direktīvas 5. panta 1. punktā ir paredzēts, ka "gadījumā, kad pastāv projekti, kas saskaņā ar 4. pantu jāpakļauj ietekmes uz vidi novērtējumam saskaņā ar šo pantu un 6. līdz 10. pantu, dalībvalstis paredz vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka attīstītājs attiecīgā formā sniedz IV pielikumā paredzēto informāciju tiktāl", ja šāda informācija ir uzskatāma par atbilstošu konkrētā gadījumā un ja attīstītājam var saprātīgi pieprasīt to apkopot. Saskaņā ar šo pielikumu sniedzamajā informācijā tostarp ir jāietver "to vides aspektu apraksts, kurus ierosinātais projekts var būtiski ietekmēt, jo īpaši [..] faunu, [floru] [..] un iepriekš minēto faktoru savstarpējo mijiedarbību".

9 Direktīvas 2011/92 6. pants ir formulēts šādi:

"1. Dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka tām iestādēm, kuras var būt saistītas ar projektu to īpašās atbildības par vidi dēļ, tiek dota iespēja izteikt savu viedokli par attīstītāja sniegto informāciju un par attīstības piekrišanas lūgumu. [..]

2. Pēc iespējas agrīnākā stadijā ar vidi saistītā lēmuma pieņemšanas procedūrā, kas minēta 2. panta 2. punktā, un vēlākais, tiklīdz pamatoti iespējams šādu informāciju sniegt, sabiedrībai sniedz informāciju [..] šādos jautājumos:

a) lūgums piešķirt attīstības piekrišanu;

b) tas, ka uz konkrēto projektu attiecas ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra un, attiecīgā gadījumā, šīs direktīvas 7. pants;

[..]

d) iespējamo lēmumu būtība vai – ja iespējams tikai viens lēmums – lēmuma projekts;

e) norāde uz tās informācijas pieejamību, kas savākta, ievērojot 5. pantu;

f) norāde uz attiecīgās informācijas pieejamības laiku, vietu un veidu;

g) sīkāka informācija par tiem pasākumiem sabiedrības līdzdalībai, kas veikti saskaņā ar šā panta 5. punktu.

3. Dalībvalstis nodrošina, ka pieņemamā termiņā attiecīgajai sabiedrības daļai ir pieejama:

a) visa informācija, kas savākta saskaņā ar 5. pantu;

b) saskaņā ar valsts tiesību aktiem – būtiskākie ziņojumi un ieteikumi, kurus kompetentā iestāde vai iestādes ir saņēmušas līdz laikam, kad attiecīgo sabiedrības daļu informē saskaņā ar šā panta 2. punktu;

c) saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2003/4/EK (2003. gada 28. janvāris) par vides informācijas pieejamību sabiedrībai [..] noteikumiem – šā panta 2. punktā neminēta informācija, kas attiecas uz lēmumu, kuru pieņem saskaņā ar šīs direktīvas 8. pantu, un kas kļūst pieejama tikai pēc attiecīgās sabiedrības daļas informēšanas saskaņā ar šā panta 2. punktu.

4. Attiecīgajai sabiedrības daļai laikus dod reālas iespējas piedalīties vides lēmumu pieņemšanas procedūrā, kas minēta 2. panta 2. punktā, un tālab tai ir tiesības sniegt atsauksmes un paust viedokļus kompetentajai iestādei, kamēr vēl tiek izskatītas visas iespējas un nav pieņemts lēmums attiecībā uz attīstības piekrišanas piešķiršanas lūgumu.

[..]."

10 Direktīvas 2011/92 7. pantā ir paredzēti īpaši noteikumi ietekmes uz vidi novērtējumam gadījumos, kad projektam var būt būtiska ietekme uz vidi vairākās dalībvalstīs.

11 Minētās direktīvas 8. pantā ir noteikts, ka "attīstības piekrišanas procedūrā pienācīgi ņem vērā informācij[u], kas iegūta saskaņā ar 5. līdz 7. pantu".

12 Direktīvas 2011/92 I pielikumā ir uzskaitīti projekti, attiecībā uz kuriem, pamatojoties uz šīs direktīvas 4. panta 1. punktu, ir jāveic novērtējums atbilstoši tās 5.–10. pantam. Šā pielikuma 19. punktā ir minēti "karjeri vai atklātas izrakteņu ieguves vietas, ja to laukuma platība pārsniedz 25 hektārus".

Beļģijas tiesības

13 Direktīva 92/43 Beļģijas tiesībās tika transponēta ar 1973. gada 12. jūlija Likumu par dabas aizsardzību (1973. gada 11. septembra *Moniteur belge*, 10306. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Valonijas reģiona 2001. gada 6. decembra Dekrētu par *Natura 2000* teritoriju, kā arī savvaļas faunas un floras aizsardzību (2002. gada 22. janvāra *Moniteur belge*, 2017. lpp.) (turpmāk tekstā – " 1973. gada 12. jūlija likums").

14 Ar šā likuma 2.*bis*, 3. un 3.*bis* pantu ir izveidota aizsardzības sistēma visām putnu sugām, zīdītāju sugām un augu sugām, kas vai nu ir aizsargātas, pamatojoties uz Direktīvu 92/43, vai arī apdraudētas Valonijā. Šīs sistēmas pamatā ir tādi pasākumi kā – attiecīgi – konkrēto sugu notveršanas lamatās, sagūstīšanas un nonāvēšanas aizliegums vai to plūkšanas, griešanas vai izraušanas aizliegums, kā arī aizliegums tās apzināti traucēt, aizturēt, pārvietot, mainīt, pārdot, pirkt un dāvināt, kā arī aizliegums iznīcināt vai noplicināt to dabiskās dzīvotnes.

15 Minētā likuma 5. pantā ir paredzēts, ka Valonijas reģiona valdība ar noteiktiem nosacījumiem un noteiktu iemeslu dēļ var atļaut atkāpes no šiem pasākumiem.

16 Šā paša likuma 5.*bis* pantā ir paredzēta iespēja iesniegt lūgumu atļaut atkāpi no minētajiem pasākumiem, vienlaikus atstājot Valonijas reģiona valdības ziņā lemt par šā lūguma formu un saturu, kā arī lūgtās atkāpes piešķiršanas nosacījumiem un kārtību.

17 Nav strīda par to, ka nedz 1973. gada 12. jūlija likumā, nedz Valonijas reģiona valdības pieņemtajā dekrētā par šā likuma piemērošanu nav paredzēts, pirmkārt, ka ir jāveic lūgtās atkāpes ietekmes uz vidi novērtējums un, otrkārt, ka pirms tās piešķiršanas ir jāapspriežas ar attiecīgo sabiedrības daļu.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

18 2008. gada 4. novembrī *Sagrex* iesniedza Valonijas reģiona kompetentajai iestādei lūgumu piešķirt vispārēju atļauju projektam, kurā bija paredzēta Bosimē [*Bossimé*] (Beļģija) esoša un vairāk nekā 50 ha liela karjera ekspluatācijas atsākšana un ar to saistīto iekārtu ierīkošana, kā arī labiekārtošanas darbu veikšana, tostarp Mēzas [*Meuse*] upes krastā.

19 2010. gada 12. maijā Valonijas reģiona Dabas un mežu dienesta Namīras Ārējā direkcija sniedza nelabvēlīgu atzinumu par šo lūgumu, kurā tā, pirmkārt, norādīja, ka pamatlietā aplūkotais projekts robežojas ar *Natura 2000* teritoriju un aptver divas bioloģiski ļoti nozīmīgas teritorijas un ka tas izraisītu šo divu nupat minēto teritoriju pilnīgu vai daļēju iznīcināšanu, kā arī dažādu aizsargātu putnu, kukaiņu, rāpuļu un augu sugu dzīvotņu pilnīgu vai daļēju izzušanu. Otrkārt, tā konstatēja, ka, neraugoties uz šo situāciju, šim projektam pievienotajā dokumentācijā nebija minēta nekāda atļauja atkāpties no piemērojamajā tiesiskajā regulējumā paredzētajiem aizsargājamo sugu saglabāšanas pasākumiem. Treškārt un visbeidzot, tā uzskatīja, ka attīstītāja

paredzētā labiekārtošana gan pirms būvdarbiem, kuri saistīti ar projekta īstenošanu, gan to laikā un pēc tiem, ņemot vērā tās raksturu un apmēru, nevar mazināt un kompensēt tās ietekmi uz attiecīgajām dabiskajām dzīvotnēm.

20 2010. gada 1. septembrī Valonijas reģiona kompetentā iestāde aicināja *Sagrex* tai iesniegt pamatlietā aplūkotā projekta grozījumu plānus un ietekmes uz vidi novērtējuma papildinājumu.

21 2016. gada 15. aprīlī *Sagrex* iesniedza Valonijas reģiona Vides un mežu dienesta ģenerālinspektoram lūgumu saistībā ar šo projektu atļaut atkāpi no 1973. gada 12. jūlija likumā paredzētajiem dzīvnieku un augu sugu aizsardzības pasākumiem.

22 2016. gada 27. jūnijā ģenerālinspektors pieņēma šā sprieduma 2. punktā minēto lēmumu par atkāpi. Ar šo lēmumu *Sagrex* tika atļauts traucēt noteiktu skaitu aizsargājamo dzīvnieku un augu sugu, kā arī noplicināt vai iznīcināt noteiktas to attiecīgo dabisko dzīvotņu teritorijas saistībā ar pamatlietā aplūkoto projektu ar nosacījumu, ka tiek īstenota virkne ietekmes mazināšanas pasākumu.

23 *Sagrex* 2016. gada 30. septembrī Valonijas reģiona kompetentajai iestādei iesniedza grozījumu plānus un šā projekta novērtējuma papildinājumu, kas tai tika pieprasīts 2010. gada 1. septembrī.

24 Sabiedriskā apspriešana par minētā projekta grozīto un papildināto redakciju notika no 2016. gada 21. novembra līdz 21. decembrim, un tās ietvaros tika saņemtas daudzas sūdzības par attiecīgā projekta ietekmi uz aizsargājamām sugām, kā arī uz to dzīvotnēm.

25 2016. gada 21. decembrī Valonijas reģiona Dabas un mežu dienesta Namīras Ārējā direkcija sniedza nosacītu labvēlīgu atzinumu par *Sagrex* iesniegto vispārējās atļaujas pieteikumu, kurā tā norādīja, pirmkārt, ka pamatlietā aplūkotais projekts daļēji robežojas ar *Natura 2000* teritoriju, bet ir izslēgts risks, ka tas šo teritoriju būtiski ietekmētu. Otrkārt, attiecībā uz divām bioloģiski ļoti nozīmīgām teritorijām, kuras arī ir saistītas ar šo projektu, šī direkcija vispirms pauda nostāju, ka, nepastāvot īpašiem piesardzības pasākumiem, tas acīmredzot būtiski ietekmētu šajās teritorijās atrodamās aizsargājamās dzīvnieku un augu sugas, kā arī to attiecīgās dabiskās dzīvotnes. Turpinājumā tā norādīja, ka, īstenojot *Sagrex* paredzētos ietekmes mazināšanas un kompensācijas pasākumus, kuri ir noteikti lēmumā par atkāpi, minētais projekts, pirmām kārtām, neapdraudētu šīs sugas un, otrām kārtām, izraisītu tikai pakāpenisku to attiecīgās dabiskās dzīvotnes iznīcināšanu, kas turklāt tiktu kompensēta, ierīkojot jaunas dabiskās dzīvotnes. Visbeidzot tā secināja, ka, ņemot vērā visus šos apstākļus, varēja tikt saprātīgi pieņemts, ka, beidzoties *Sagrex* paredzētajam 30 gadu ekspluatācijas periodam, teritorijas, kuras skar tās ekspluatētais karjers, turpinās būt bioloģiski ļoti nozīmīgas un līdz ar to pamatlietā aplūkotā projekta ietekme uz vidi var tikt uzskatīta par samazinātu līdz pieņemamam līmenim.

26 Ar 2017. gada 25. septembra rīkojumu Valonijas reģiona vides un teritorijas plānošanas ministrs tomēr atteicās izsniegt *Sagrex* pieprasīto vispārējo atļauju. *Cimenteries CBR SA*, kuras kontrolē ir *Sagrex*, par šo lēmumu iesniegto pārsūdzību galu galā ar 2020. gada 14. maija spriedumu noraidīja *Conseil d'État* [Valsts padome] (Beļģija).

27 Starplaikā biedrība *Namur-Est Environnement* iesniedza *Conseil d'État* prasību atcelt lēmumu par atkāpi, kurā tā tostarp apgalvoja, ka šis lēmums ir uzskatāms par piekrišanu projekta attīstīšanai Direktīvas 2011/92 1. panta 2. punkta izpratnē un ka pirms tās sniegšanas nav tikusi veikta procedūra, kas atbilstu šīs direktīvas 2. un nākamajos pantos paredzētajām prasībām. Minētā biedrība tostarp būtībā apgalvo, ka, lai atbilstu šīm prasībām un lai ļautu gan attiecīgajai

sabiedrības daļai lietderīgi līdzdarboties procesā, gan kompetentajai iestādei ņemt vērā šo līdzdalību, tāda projekta kā pamatlietā aplūkotais projekts ietekmes uz vidi novērtējumam un tam sekojošajai sabiedriskajai apspriešanai ir jānotiek, pirms tiek pieņemts tāds akts kā lēmums par atkāpi, nevis pēc tā pieņemšanas – kā tas esot noticis šajā gadījumā.

28 Valonijas reģions būtībā iebilst, ka lēmums par atkāpi nevar tikt uzskatīts par piekrišanu projekta attīstīšanai Direktīvas 2011/92 izpratnē, jo Valonijas reģiona Dabas un mežu dienesta ģenerālinspektors tajā – ne tikai mērķorientēti un pirms citas iestādes veikta projekta pamatlietā novērtēšanas, bet arī nekādi neietekmējot šo novērtējumu – atļāva *Sagrex* pēc tās lūguma atkāpties no piemērojamajā tiesiskajā regulējumā paredzētajiem dzīvnieku un augu sugu aizsardzības pasākumiem. Vispārīgāk runājot, šis lūgums atļaut atkāpi un *Sagrex* iesniegtais vispārējās atļaujas pieteikums attiecoties uz diviem dažādiem tiesiskiem režīmiem un diviem atšķirīgiem lēmumu pieņemšanas procesiem – kaut gan tie ir saistīti –, nevis uz vienu un to pašu tiesisko režīmu vai lēmumu pieņemšanas procesu.

29 *Cimenteries CBR* arī apgalvo, ka lēmums par atkāpi ir tikai palīgakts, kuru pašu par sevi nevar uzskatīt par piekrišanu pamatlietā aplūkotā projekta attīstīšanai. Turklāt *Cimenteries CBR* uzskata, ka saistībā ar to Direktīvā 2011/92 paredzētais novērtējums un apspriešanās ar sabiedrību var – vai arī tai pat ir jānotiek – tikai pēc lēmuma par atkāpi pieņemšanas, lai sabiedrība varētu lietderīgi līdzdarboties procesā, pēc iespējas pilnīgāk izsakoties par šo projektu, un pēc tam kompetentā iestāde varētu pilnībā ņemt vērā šo līdzdalību.

30 Ņemot vērā šos dažādos argumentus, iesniedzējtiesa lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu vispirms atzīmē, ka tādam projektam, kāds ir aplūkots pamatlietā, nedrīkst sniegt piekrišanu vispārējas atļaujas formā, ja attīstītājam nav atļauta tāda atkāpe, kāda ir paredzēta lēmumā par atkāpi, un tādējādi lēmums par atkāpi var tikt uzskatīts par nepieciešamu, bet ne pietiekamu priekšnoteikumu šāda veida piekrišanas piešķiršanai. Turklāt tā precizē, ka galvenais lēmums, ar kuru attīstītājam tiek dotas tiesības īstenot savu projektu, ir vispārējā atļauja, kuru pēc sabiedrības uzklausīšanas var atteikt vai pakārtot striktākiem nosacījumiem nekā lēmumā par atkāpi paredzētie, jo par minētās piekrišanas sniegšanu atbildīgajai iestādei ir jāpārbauda visi projekta vides aspekti un šajā ziņā tā var šā projekta ietekmi novērtēt striktāk salīdzinājumā ar lēmuma par atkāpi autora noteiktajiem parametriem.

31 Turpinājumā – iesniedzējtiesai ir šaubas, vai šajā faktisko un tiesisko apstākļu kontekstā tādi akti kā lēmums par atkāpi un vēlākais lēmums, ar kuru attīstītājam tiek piešķirta vispārējā atļauja, kopā ir uzskatāmi par sarežģītu lēmumu pieņemšanas procesu, kura rezultātā tiek sniegta piekrišana projekta attīstīšanai Direktīvas 2011/92 izpratnē vai šāda piekrišana tiek atteikta. Visbeidzot tai ir šaubas par jautājumu, vai apstiprinošas atbildes gadījumā attiecīgās sabiedrības daļas līdzdalība šajā sarežģītajā lēmumu pieņemšanas procesā ir jānodrošina pirms tāda akta pieņemšanas kā lēmums par atkāpi vai arī tā var notikt tikai laikposmā no šīs pieņemšanas brīža līdz brīdim, kad kompetentā iestāde pieņem lēmumu par attīstītāja pieprasīto vispārējo atļauju.

32 Attiecībā uz šiem pēdējiem diviem aspektiem iesniedzējtiesa norāda, ka pamatlietas juridiskais un faktiskais konteksts tai šķiet atšķirīgs no vairākos posmos notiekošas piekrišanas sniegšanas situācijām, kuras Tiesai bija jāizvērtē līdz šim – sākot no 2004. gada 7. janvāra sprieduma *Wells* (C-201/02, EU:C:2004:12).

33 Šādos apstākļos *Conseil d'État* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai lēmums "atļaut traucēt dzīvniekus un pasliktināt šo sugu dzīvotnes, lai varētu izmantot karjeru", un lēmums atļaut vai atteikt šo izmantošanu (vispārējas atļaujas piešķiršana) ir viena un tā pati piekrišana ([Direktīvas 2011/92] 1. panta 2. punkta c) apakšpunkta izpratnē), kas attiecas uz vienu un to pašu projektu (šīs direktīvas 1. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē), ja, pirmkārt, šī izmantošana nevar notikt bez pirmā minētā lēmuma un, otrkārt, iestādei, kas atbild par vispārējo atļauju piešķiršanu, joprojām ir iespēja šīs izmantošanas ietekmi uz vidi novērtēt striktāk salīdzinājumā ar pirmā lēmuma izdevēja noteiktajiem parametriem?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai prasības, kas noteiktas šajā direktīvā, it īpaši tās 2., 5., 6., 7. un 8. pantā, ir pietiekami ievērotas, ja sabiedrības līdzdalības posms notiek pēc tam, kad ir pieņemts lēmums "atļaut traucēt dzīvniekus un pasliktināt šo sugu dzīvotnes, lai varētu izmantot karjeru", taču pirms galvenā lēmuma pieņemšanas, ar ko šā projekta attīstītājam tiek piešķirtas karjera izmantošanas tiesības?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

34 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīva 2011/92 ir jāinterpretē tādējādi, ka saskaņā ar Direktīvas 92/43 16. panta 1. punktu pieņemts lēmums, ar ko attīstītājam, lai īstenotu projektu Direktīvas 2011/92 1. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē, ir atļauts atkāpties no sugu aizsardzības jomā piemērojamiem pasākumiem, ietilpst piekrišanas sniegšanas procesā šīs direktīvas 1. panta 2. punkta c) apakšpunkta izpratnē, ja, pirmkārt, minētā projekta īstenošana nevar notikt bez tā, ka attiecībā uz attīstītāju tiek pieņemts šāds lēmums, un, otrkārt, iestāde, kuras kompetencē ir sniegt piekrišanu šāda projekta attīstīšanai, saglabā iespēju novērtēt tā ietekmi uz vidi striktāk, nekā tas ir darīts minētajā lēmumā.

Par pieņemamību

35 Rakstveida un mutvārdu apsvērumos Beļģijas valdība būtībā apgalvo, ka pirmais jautājums ir jānoraida kā nepieņemams, jo tas ir balstīts uz diviem kļūdainiem juridiskiem pieņēmumiem un iesniedzējtiesas piesaukto Savienības tiesību un valsts tiesību normu pareiza interpretācija liktu izdarīt secinājumu, ka šis jautājums acīmredzami nav saistīts ar pamatlietas faktisko situāciju un priekšmetu. Proti, atļauja atkāpties no valsts tiesību normās, ar kurām ir transponēta Direktīva 92/43, paredzētajiem sugu aizsardzības pasākumiem saskaņā ar šīm tiesību normām varot tikt lūgta, gan pirms ir piešķirta vispārēja atļauja – kura iemieso piekrišanu projekta attīstīšanai –, gan pēc tam; līdz ar to lēmums par atkāpi esot nevis šīs vienotās atļaujas saņemšanas priekšnoteikums, bet gan juridiski neatkarīgs akts. Šāda interpretācija atbilstot Savienības tiesībām, jo nevienā Savienības tiesību normā neesot noteikts, ka tāds lēmums kā lēmums par atkāpi, ar kuru tiek atļauta atkāpe no šiem pasākumiem, noteikti būtu jāpieņem, pirms tiek sniegta piekrišana Direktīvas 2011/92 izpratnē tāda projekta attīstīšanai kā pamatlietā aplūkotais.

36 Šajā ziņā no Tiesas judikatūras izriet, pirmām kārtām, ka argumenti, kuri attiecas uz dalībvalsts tiesas uzdota jautājuma būtību, nevar izraisīt šā jautājuma nepieņemamību (spriedumi, 2021. gada 2. marts, A. B. u.c. (Augstākās tiesas tiesnešu iecelšana – Pārsūdzība), C-824/18, EU:C:2021:153, 80. punkts, kā arī 2022. gada 13. janvāris, *Minister Sprawiedliwości*, C-55/20, EU:C:2022:6, 83. punkts).

37 Šajā gadījumā ir jākonstatē, ka daļa no šā sprieduma 35. punktā apkopotajiem Beļģijas valdības argumentiem ir balstīta uz to Savienības tiesību normu interpretāciju, uz kurām iesniedzējtiesa atsaucas pirmajā jautājumā, un tātad tā attiecas uz šā jautājuma būtību.

38 Otrām kārtām, tikai valsts tiesa, kura izskata lietu un kurai ir jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, var – ņemot vērā lietas īpatnības – noteikt gan to, cik nepieciešams ir prejudiciālais nolēmums šīs tiesas sprieduma taisīšanai, gan to, cik atbilstīgi ir Tiesai uzdotie jautājumi (spriedumi, 2018. gada 10. decembris, *Wightman* u.c., C-621/18, EU:C:2018:999, 26. punkts, kā arī 2019. gada 19. decembris, *Junqueras Vies*, C-502/19, EU:C:2019:1115, 55. punkts). Līdz ar to, ja šie jautājumi attiecas uz Savienības tiesībām, Tiesai principā ir jālemj (spriedumi, 2020. gada 24. novembris, *Openbaar Ministerie* (Dokumentu viltošana), C-510/19, EU:C:2020:953, 25. punkts, kā arī 2021. gada 18. maijs, *Asociația "Forumul Judecătorilor din România"* u.c., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 un C-397/19, EU:C:2021:393, 115. punkts).

39 No tā izriet, ka uz dalībvalstu tiesu uzdotiem jautājumiem par Savienības tiesībām attiecas atbilstības prezumpcija un ka Tiesa var atteikties lemt par tiem vienīgi tad, kad ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību normas interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, kad izvirzītā problēma ir hipotētiska vai kad Tiesai nav zināmi faktiskie un juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz šiem jautājumiem (spriedumi, 2018. gada 10. decembris, *Wightman* u.c., C-621/18, EU:C:2018:999, 27. punkts, kā arī 2019. gada 19. decembris, *Junqueras Vies*, C-502/19, EU:C:2019:1115, 56. punkts).

40 Turklāt LESD 267. pantā noteiktās procedūras pamatā ir skaidra funkciju sadale starp valsts tiesām un Tiesu, jo Tiesa ir pilnvarota lemt par šajā pantā minēto Savienības tiesību aktu interpretāciju vai spēkā esamību, ņemot vērā tai uzdoto jautājumu faktisko un tiesisko kontekstu, kā to ir noteikusi iesniedzējtiesa, nevis izvērtēt, vai šīs tiesas veiktā valsts tiesību normu interpretācija ir pareiza. Līdz ar to lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu nevar tikt izskatīts, izmantojot tādu valsts tiesību interpretāciju, kādu ir sniegusi dalībvalsts valdība (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 26. septembris, *Texdata Software*, C-418/11, EU:C:2013:588, 28. un 29. punkts, kā arī 2021. gada 15. aprīlis, *État belge* (Apstākļi pēc pārsūtīšanas lēmuma pieņemšanas), C-194/19, EU:C:2021:270, 26. punkts).

41 Šajā gadījumā, pirmkārt, pirmais jautājums acīmredzami attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, kā norādīts šā sprieduma 37. punktā. Otrkārt, šā jautājuma pamatā esošie apsvērumi, kuri apkopoti šā sprieduma 30.–32. punktā, apliecina gan tā nozīmīgumu pamatlietas īpašajā faktiskajā kontekstā, gan to, ka, iesniedzējtiesas ieskatā, Tiesas atbilde ir nepieciešama.

42 Ņemot vērā visus šos apstākļus, nav tā, ka pirmajam jautājumam acīmredzami nebūtu saistības ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu. Līdz ar to šis jautājums ir uzskatāms par pieņemamu.

Par lietas būtību

43 Pirmām kārtām, Direktīvas 2011/92 1. panta 2. punkta a) apakšpunktā un tās 1. panta 2. punkta c) apakšpunktā attiecīgi ir definēta jēdzienu "projekts" un "attīstības piekrišana" nozīme šīs direktīvas izpratnē, un tajos ir norādīts, ka pirmais no šiem jēdzieniem attiecas uz celtniecības darbu vai citu ierīkošanu vai programmu izpildi, kā arī citu iejaukšanos dabiskajā apkārtnē vai ainavā, bet otrais – uz kompetentās iestādes vai iestāžu lēmumu, kas piešķir attīstītājam tiesības īstenot projektu.

44 Šie teksta elementi paši par sevi neļauj atbildēt uz pirmo jautājumu, ar kuru iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai tāds lēmums kā lēmums par atkāpi – lai gan tas nav "kompetentās iestādes vai iestāžu lēmums, kas piešķir attīstītājam tiesības īstenot projektu", – ir jāuzskata par tādu, kas ietilpst piekrišanā šā projekta attīstīšanai, ņemot vērā saikni, kāda tai ir ar šo lēmumu. Ar minētajiem teksta elementiem jēdziens "piekrišana" gan ir definēts, atsaucoties uz cita veida lēmumu nekā lēmumu par atkāpi, un šie elementi tātad izslēdz, ka lēmums par atkāpi atsevišķi un pats par sevi var tikt uzskatīts par Direktīvas 2011/92 1. panta 2. punkta c) apakšpunktā minēto "piekrišanu" tā projekta attīstīšanai, uz kuru tas attiecas. Tomēr šie elementi neizslēdz, ka šāds lēmums – kopā ar vēlāku lēmumu, ar ko tiek lemts par attīstītāja tiesībām īstenot šo projektu, – var tikt uzskatīts par piekrišanu vai attiecīgā gadījumā par atteikumu sniegt piekrišanu šādam projektam.

45 Šajos apstākļos atbilstoši Tiesas pastāvīgajai judikatūrai šī direktīva – papildus šā sprieduma divos iepriekšējos punktos minēto tiesību normu formulējumam – ir jāinterpretē, ņemot vērā kontekstu, kurā šīs tiesību normas iekļaujas, kā arī tiesiskajā regulējumā, kurā tās ir ietvertas, izvirzītos mērķus (spriedumi, 2005. gada 7. jūnijs, *VEMW* u.c., C-17/03, EU:C:2005:362, 41. punkts, kā arī 2021. gada 21. janvāris, Vācija/*Esso Raffinage*, C-471/18 P, EU:C:2021:48, 81. punkts).

46 Otrām kārtām, attiecībā uz kontekstu, kādā iekļaujas minētās direktīvas 1. panta 2. punkta a) un c) apakšpunktā ietvertās definīcijas, vispirms ir jānorāda – kā tas izriet no tās noteikumiem kopumā –, ka lēmums par piekrišanu ir jāpieņem pēc tam, kad ir pabeigts visu šīs pašas direktīvas 2. panta 1. punktā minēto projektu, kuri var būtiski ietekmēt vidi, novērtēšanas process.

47 Tātad no šīm tiesību normām izriet, ka piekrišana projekta attīstīšanai ir noslēgums tādam lēmumu pieņemšanas procesam, kurš sākas ar to, ka attīstītājs šajā saistībā iesniedz pieteikumu, un kurš procesuālā ziņā ietver visas darbības, kas vajadzīgas šā pieteikuma izskatīšanai.

48 Turpinājumā – no minētajām tiesību normām izriet, ka, raugoties no materiāltiesiskā un ne vairs procesuālā viedokļa, šajā lēmumu pieņemšanas procesā ir pilnībā jāņem vērā to projektu ietekme uz vidi, kuriem ir piemērojams Direktīvas 2011/92 2. panta 1. punktā paredzētais divkāršais novērtēšanas un piekrišanas saņemšanas pienākums, kā secinājumu 44. punktā ir norādījusi ģenerāladvokāte.

49 Tātad šīs direktīvas 2. panta 1. punktā vispārīgi ir minēta "būtiska ietekme uz vidi", kāda šiem projektiem var būt, konkrēti neatsaucoties uz kāda konkrēta veida būtisku ietekmi un neizslēdzot kāda konkrēta veida ietekmi no tā piemērošanas jomas. Tāpat minētās direktīvas 3. pantā ir vispārīga atsauce uz minēto projektu "tiešu un netiešu" ietekmi uz vidi.

50 No tā izriet – kā tas arī jau izriet no Tiesas judikatūras –, ka ar Direktīvu 2011/92 izveidotajam lēmumu pieņemšanas procesam tostarp ir jāattiecas uz būtisko ietekmi, kāda projektam, kuram šis process ir piemērojams, var būt uz faunu un floru dažādajās teritorijās, kuras šis projekts var skart, kā, piemēram, tā atrašanās teritorijā vai tai blakus esošā teritorijā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 24. novembris, Komisija/Spānija, C-404/09, EU:C:2011:768, 84.–87. punkts).

51 Turklāt tieši šā iemesla dēļ Direktīvas 2011/92 5. pantā ir noteikts, ka attīstītājam par šo jautājumu kompetentajai iestādei ir jāsniedz konkrēta informācija.

52 No tā izriet, ka īpašajā gadījumā, kad priekšnoteikums tāda projekta īstenošanai, uz kuru attiecas Direktīvas 2011/92 2. panta 1. punktā paredzētais divkāršais novērtēšanas un piekrišanas saņemšanas pienākums, ir tāds, ka attīstītājam ir jālūdz un jāsaņem atļauja atkāpties no valsts tiesību normās, ar kurām tiek nodrošināta Direktīvas 92/43 12. un 13. panta transponēšana, paredzētajiem dzīvnieku un augu sugu aizsardzības pasākumiem, un kad rezultātā šim projektam var būt ietekme uz šīm sugām, minētā projekta novērtējumam ir jāattiecas it īpaši uz šo ietekmi.

53 Līdz ar to nav nozīmes tam, ka pašā Direktīvā 92/43 nav paredzēts pienākums novērtēt ietekmi, kāda šai atkāpei varētu būt uz attiecīgajām sugām, jo šai direktīvai ir autonoms tvērums salīdzinājumā ar Direktīvu 2011/92 un tā ir piemērojama, neskarot ar minēto direktīvu ieviesto pienākumu veikt ietekmes uz vidi novērtējumu, kura tvērums ir vispārīgāks, kā tas izriet no Tiesas judikatūras (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1999. gada 21. septembris, Komisija/Īrija, C-392/96, EU:C:1999:431, 71. punkts; 2018. gada 31. maijs, Komisija/Polija, C-526/16, nav publicēts, EU:C:2018:356, 72. punkts, un 2019. gada 12. jūnijs, *CFE*, C-43/18, EU:C:2019:483, 52. punkts).

54 Visbeidzot, aplūkojot kontekstu, kurā iekļaujas iesniedzējtiesas pirmajā jautājumā minētās tiesību normas, ir jāsecina, ka noteikta projekta ietekmes uz vidi novērtējums var tikt veikts ne tikai procedūrā, kuras rezultātā tiek pieņemts Direktīvas 2011/92 1. panta 2. punkta c) apakšpunktā minētais lēmums par piekrišanas sniegšanu, bet arī procedūrā, kuras rezultātā tiek pieņemts lēmums, kurš pieņemts pirms šā lēmuma par piekrišanas sniegšanu, un šādā gadījumā šos dažādos lēmumus var uzskatīt par daļu no sarežģīta lēmumu pieņemšanas procesa tādā ziņā, ka tas norisinās vairākos posmos (pēc analoģijas skat. spriedumus, 2004. gada 7. janvāris, *Wells*, C-201/02, EU:C:2004:12, 47., 52. un 53. punkts, kā arī 2011. gada 17. marts, *Brussels Hoofdstedelijk Gewest* u.c., C-275/09, EU:C:2011:154, 32. punkts).

55 Proti, Direktīvas 2011/92 2. panta 2. punktā ir tieši paredzēts, ka šis ietekmes uz vidi novērtējums var tikt iekļauts jau pastāvošajās valsts līmeņa procedūrās, kurās tiek sniegta piekrišana projekta attīstīšanai, – no tā izriet, pirmkārt, ka minētais novērtējums nav obligāti jāveic procedūrā, kura ir īpaši izveidota šim mērķim, un, otrkārt, ka tas nav obligāti jāveic vienotā procedūrā.

56 Dalībvalstīm – kā Tiesa jau ir atzinusi – tādējādi ir rīcības brīvība, kas tām ļauj paredzēt procesuālos nosacījumus, kādos tiek veikts šāds novērtējums, un sadalīt ar to saistītās dažādās kompetences starp vairākām iestādēm, tostarp – piešķirot katrai no tām lēmumu pieņemšanas pilnvaras šajā jomā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 3. marts, Komisija/Īrija, C-50/09, EU:C:2011:109, 72.–74. punkts).

57 Tomēr šīs rīcības brīvības īstenošanai ir jāatbilst Direktīvā 2011/92 izvirzītajām prasībām un jānodrošina, ka tiek pilnībā ievēroti tajā izvirzītie mērķi (spriedums, 2011. gada 3. marts, Komisija/Īrija, C-50/09, EU:C:2011:109, 75. punkts).

58 Šajā ziņā ir jānorāda, pirmkārt, ka projekta ietekmes uz vidi novērtējumam katrā ziņā ir, pirmām kārtām, jābūt pilnīgam un, otrām kārtām, tas ir jāveic, pirms tiek pieņemts lēmums par piekrišanas sniegšanu šā projekta attīstīšanai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 3. marts, Komisija/Īrija, C-50/09, EU:C:2011:109, 76. un 77. punkts).

59 No tā izriet – ja dalībvalsts pilnvaras novērtēt daļu no projekta ietekmes uz vidi un pēc šā daļējā novērtējuma pabeigšanas pieņemt lēmumu tiek piešķirtas citai iestādei, nevis tai, kurai dalībvalsts ir piešķīrusi pilnvaras sniegt piekrišanu šā projekta attīstīšanai, šis lēmums noteikti ir jāpieņem, pirms tiek sniegta piekrišana projekta attīstīšanai. Ja tas tā nav, šī piekrišana tiktu sniegta uz nepilnīga pamata un tādējādi neatbilstu piemērojamām prasībām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 3. marts, Komisija/Īrija, C-50/09, EU:C:2011:109, 81. un 84. punkts).

60 Otrkārt, no Direktīvas 2011/92 3. panta skaidri izriet, ka pienākums veikt pilnīgu projekta ietekmes uz vidi novērtējumu, kas minēts šā sprieduma 48. un 58. punktā, nozīmē, ka ir jāņem vērā ne tikai katra šī ietekme atsevišķi, bet arī to savstarpējā mijiedarbība un tādējādi – šā projekta kopējā ietekme uz vidi. Tāpat Direktīvas 2011/92 IV pielikumā attīstītājam ir noteikts pienākums sniegt informāciju tostarp par to, kāda ir savstarpējā saikne starp iespējamo ietekmi, kura projektam var vienlaikus būt uz dažādām vides sastāvdaļām, kā, piemēram, faunu un floru.

61 Šis kopējais novērtējums var likt kompetentajai iestādei uzskatīt, ka, ņemot vērā mijiedarbību vai savstarpējo saikni, kas pastāv starp projekta dažādo ietekmi uz vidi, šī ietekme ir jānovērtē striktāk vai – attiecīgā gadījumā – mazāk strikti nekā kāda konkrēta ietekme, kad tā tiek aplūkota atsevišķi.

62 No tā izriet – kā ģenerāladvokāte būtībā ir norādījusi secinājumu 73. un 74. punktā –, ja dalībvalsts pilnvaras novērtēt daļu no projekta ietekmes uz vidi un šā daļējā novērtējuma noslēgumā pieņemt lēmumu tiek piešķirtas citai iestādei, nevis tai, kurai dalībvalsts ir piešķīrusi pilnvaras sniegt piekrišanu šim projektam, šis daļējais novērtējums un šis iepriekšējais lēmums nevar, pirmkārt, ietekmēt kopējo novērtējumu, kas iestādei, kuras kompetencē ir sniegt piekrišanu projekta attīstīšanai, katrā ziņā ir jāveic, un, otrkārt, lēmumu, kas pieņemts šā kopējā novērtējuma rezultātā.

63 Šajā gadījumā no lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ietvertajiem apgalvojumiem, it īpaši tiem, kas apkopoti šā sprieduma 30. punktā, un no pirmā jautājuma formulējuma izriet, ka – neskarot pārbaudes, kuras ir iesniedzējtiesas ziņā –, šīs prasības, šķiet, ir ievērotas. Proti, no tā izriet, pirmkārt, ka nevar tikt sniegta piekrišana tāda projekta attīstīšanai, kāds ir pamatlietā aplūkotais, ja vien tā attīstītājam nav ticis adresēts lēmums, ar kuru tiek atļauts atkāpties no sugu aizsardzības jomā piemērojamajiem pasākumiem – no tā var secināt, ka minētais lēmums noteikti ir jāpieņem pirms tiek saņemta piekrišanas projekta attīstīšanai. Otrkārt, iestāde, kuras kompetencē ir sniegt piekrišanu šā projekta attīstīšanai, saglabā iespēju novērtēt tā ietekmi uz vidi striktāk, nekā tas ir darīts minētajā lēmumā.

64 Trešām kārtām un visbeidzot, runājot par Direktīvā 2011/92 izvirzītajiem mērķiem – it īpaši tās pamatmērķi, proti, nodrošināt augstu vides un cilvēku veselības aizsardzības līmeni, nosakot minimālās prasības projektu ietekmes uz vidi novērtējumam –, no šā sprieduma 46.–63. punktā izvērtētajiem konteksta elementiem izrietošā interpretācija veicina šāda mērķa sasniegšanu, ļaujot dalībvalstīm uzticēt konkrētai iestādei atbildību iepriekš un mērķorientēti pieņemt lēmumu par novērtējamo projekta noteikta veida ietekmi uz vidi, vienlaikus atstājot pilnīga un galīga novērtējuma veikšanu tās iestādes ziņā, kuras kompetencē ir sniegt piekrišanu šā projekta attīstīšanai.

65 Proti, ja šāds daļējs novērtējums ir negatīvs, attīstītājam ir tiesības vai nu atteikties no sava projekta bez nepieciešamības turpināt ar Direktīvu 2011/92 ieviesto sarežģīto novērtēšanas un piekrišanas sniegšanas procesu, vai arī grozīt šo projektu tā, lai tiktu novērsta negatīvā ietekme, kas atklāta šajā daļējā novērtējumā, un kompetentās iestādes ziņā ir galīgā lēmuma pieņemšana par šo grozīto projektu. Savukārt pozitīva rezultāta gadījumā šai iestādei ir atļauts ņemt vērā iepriekš pieņemto lēmumu, lai gan šis lēmums tai nav saistošs nedz tās galīgajā novērtējumā, nedz attiecībā uz tiesiskajām sekām, kuras izriet no šā novērtējuma. Daļēja novērtējuma esamība, kā rezultātā tiek pieņemts iepriekšējs lēmums, tādējādi katrā ziņā var būt novērtējuma un piekrišanas sniegšanas procesa kvalitātes, efektivitātes un pastiprinātas konsekvences faktors.

66 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīva 2011/92 ir jāinterpretē tādējādi, ka saskaņā ar Direktīvas 92/43 16. panta 1. punktu pieņemts lēmums, ar kuru attīstītājam, lai īstenotu projektu Direktīvas 2011/92 1. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē, ir atļauts atkāpties no sugu aizsardzības jomā piemērojamajiem pasākumiem, ietilpst piekrišanas sniegšanas šā projekta attīstīšanai procedūrā šīs direktīvas 1. panta 2. punkta c) apakšpunkta izpratnē, ja, pirmkārt, minētā projekta īstenošana nevar notikt bez tā, ka attiecībā uz attīstītāju ir ticis pieņemts šāds lēmums, un, otrkārt, iestāde, kuras kompetencē ir sniegt piekrišanu šāda projekta attīstīšanai, saglabā iespēju novērtēt tā ietekmi uz vidi striktāk, nekā tas ir darīts minētajā lēmumā.

Par otro jautājumu

67 Ar otro jautājumu, kas uzdots gadījumā, ja atbilde uz pirmo jautājumu būtu apstiprinoša, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīva 2011/92, it īpaši, ņemot vērā tās 6. un 8. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka pirms tāda iepriekšēja lēmuma pieņemšanas, ar kuru attīstītājam, lai īstenotu projektu šīs direktīvas 1. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē, tiek atļauts atkāpties no sugu aizsardzības jomā piemērojamajiem pasākumiem, nav obligāti jānotiek sabiedrības līdzdalībai, ja vien šāda līdzdalība tiek nodrošināta, pirms tiek pieņemts kompetentās iestādes pilnvarās esošais lēmums par eventuālu piekrišanas sniegšanu šā projekta attīstīšanai.

68 Šajā ziņā Direktīvas 2011/92 6. pantā, it īpaši tā 2. un 3. punktā, tostarp ir paredzēts, ka informācijas kopums par projektiem, uz kuriem attiecas ar šo direktīvu ieviestais divkāršais novērtēšanas un piekrišanas sniegšanas pienākums, atkarībā no gadījuma ir jāpaziņo sabiedrībai vai jānodod tās rīcībā "pēc iespējas agrīnākā stadijā ar vidi saistītā lēmuma pieņemšanas procedūrā, [..] un vēlākais, tiklīdz pamatoti iespējams šādu informāciju sniegt". Turklāt šā panta 4. punktā ir noteikts, ka "attiecīgajai sabiedrības daļai laikus dod reālas iespējas piedalīties vides lēmumu pieņemšanas procedūrā [..] un tālab tai ir tiesības sniegt atsauksmes un paust viedokļus kompetentajai iestādei, kamēr vēl tiek izskatītas visas iespējas un nav pieņemts lēmums attiecībā uz attīstības piekrišanas piešķiršanas lūgumu".

69 Savukārt šīs direktīvas 8. pantā ir noteikts, ka, pieņemot lēmumu sniegt vai nesniegt piekrišanu attiecīgajam projektam, kompetentā iestāde ņem vērā informāciju, kura iegūta tostarp ar sabiedrības līdzdalības palīdzību.

70 Kā izriet no šīm tiesību normām, tajās dalībvalstīm ir noteikts pienākums veikt vajadzīgos pasākumus, lai procesā, kurā notiek tādu projektu novērtēšana un piekrišanas sniegšana to attīstīšanai, uz kuriem attiecas Direktīva 2011/92, tiktu nodrošināta sabiedrības līdzdalība, kura atbilst noteiktam prasību kopumam.

71 Pirmkārt, šīs līdzdalības pamatā esošā informācija ir jāsniedz vai jādara zināma sabiedrībai un tai ir jāsniedz iespēja sniegt apsvērumus un paust viedokli par šo informāciju, kā arī vispārīgāk – par attiecīgo projektu un tā ietekmi uz vidi pēc iespējas agrīnā stadijā un katrā ziņā, pirms tiek pieņemts lēmums sniegt piekrišanu šā projekta attīstīšanai.

72 Otrkārt, minētajai līdzdalībai ir jābūt efektīvai – tas nozīmē, ka sabiedrība par attiecīgo projektu, kā arī par tā ietekmi uz vidi var izteikties ne vien lietderīgi un pilnīgi, bet arī – kamēr visas iespējas vēl tiek izskatītas.

73 Treškārt, šīs līdzdalības rezultāts kompetentajai iestādei ir jāņem vērā, pieņemot lēmumu sniegt vai nesniegt piekrišanu attiecīgā projekta attīstīšanai.

74 Šīs dažādās prasības var būt grūtāk savietojamas sarežģītā lēmumu pieņemšanas procesā tā dažādo posmu un kompetenču sadalījuma starp dažādām tajā iesaistītajām iestādēm dēļ.

75 Tā tas it īpaši ir gadījumā, ja attiecīgajai iestādei šāda lēmumu pieņemšanas procesa iepriekšējā posmā vai starpposmā ir jāizvērtē tikai daļa no attiecīgā projekta ietekmes uz vidi. Šādā gadījumā sabiedrības līdzdalība var attiekties tikai uz to šā projekta ietekmes uz vidi daļu, kura ir šīs iestādes kompetencē, izslēdzot ne vien to daļu, kura šajā kompetencē neietilpst, bet arī mijiedarbību vai savstarpējo saikni starp tām.

76 Šādā gadījumā ir jāuzskata, ka prasība par sabiedrības agrīnu piedalīšanos lēmumu pieņemšanas procesā ir jāinterpretē un jāpiemēro veidā, kas ir saderīgs ar tikpat būtisko prasību par sabiedrības efektīvu līdzdalību šajā procesā.

77 Šajā ziņā no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka gadījumā, kad uz projektu attiecas vairākos posmos iedalīts lēmumu pieņemšanas process, kuram ir raksturīgs tas, ka secīgi tiek pieņemts pamatlēmums un pēc tam – tā īstenošanas lēmums, no Direktīvas 2011/92 izrietošais pienākums novērtēt šā projekta ietekmi uz vidi principā ir jāīsteno pirms pamatlēmuma pieņemšanas, izņemot, ja šajā posmā ir neiespējami identificēt un novērtēt visu šo ietekmi – šādā gadījumā visas šīs ietekmes kopīgam novērtējumam ir jānotiek pirms īstenošanas lēmuma pieņemšanas (spriedumi, 2004. gada 7. janvāris, *Wells*, C-201/02, EU:C:2004:12, 52. un 53. punkts; 2008. gada 28. februāris, *Abraham* u.c., C-2/07, EU:C:2008:133, 26. punkts, kā arī 2019. gada 29. jūlijs, *Inter-Environnement Wallonie* un *Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen*, C-411/17, EU:C:2019:622, 85. un 86. punkts).

78 Taču šajā direktīvā paredzētais sabiedrības līdzdalības pienākums – kā tas izriet no šā sprieduma 47. un 68. punkta – ir cieši saistīts ar šo novērtēšanas pienākumu.

79 Ņemot vērā šo saikni, pēc analoģijas ir jāuzskata, ka šā sprieduma 75. punktā minētajā gadījumā Direktīvas 2011/92 6. pantā paredzētā prasība par sabiedrības agrīnu līdzdalību lēmumu pieņemšanā nenozīmē, ka, pirms tiek pieņemts iepriekšējs lēmums par to projekta daļu, uz kuru attiecas šāda līdzdalība, tiek sniegta iespēja pilnībā izteikt savu viedokli – ar nosacījumu, ka šī līdzdalība ir efektīva; šī prasība nozīmē, ka, pirmkārt, līdzdalībai ir jānotiek, pirms tiek pieņemts kompetentās iestādes lēmums sniegt piekrišanu minētā projekta attīstīšanai, otrkārt, sabiedrībai ir jābūt iespējai lietderīgi un pilnībā paust nostāju par visu minētā projekta ietekmi uz vidi un, treškārt, iestādei, kuras kompetencē ir sniegt piekrišanu šāda projekta attīstīšanai, ir iespējams pilnībā ņemt vērā minēto līdzdalību.

80 Vienīgi iesniedzējtiesas ziņā ir pārbaudīt, vai šajā gadījumā šie nosacījumi ir ievēroti un tātad – ka sabiedrība varēja lietderīgi un pilnībā paust nostāju par visu pamatlietā aplūkotā projekta ietekmi uz vidi laikposmā no dienas, kad tika pieņemts iepriekšējais lēmums, ar kuru attīstītājam šā projekta īstenošanas nolūkos tika atļauts atkāpties no piemērojamajiem sugu aizsardzības pasākumiem, līdz dienai, kad šajā saistībā ir izteikusies iestāde, kuras kompetencē ir sniegt piekrišanu minētā projekta attīstīšanai.

81 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Direktīva 2011/92, it īpaši, ņemot vērā tās 6. un 8. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka pirms tāda iepriekšēja lēmuma pieņemšanas, ar kuru attīstītājam, lai īstenotu projektu šīs direktīvas 1. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē, tiek atļauts atkāpties no sugu aizsardzības jomā piemērojamajiem pasākumiem, nav obligāti jānotiek sabiedrības līdzdalībai, ja vien šāda līdzdalība tiek nodrošināta, pirms tiek pieņemts kompetentās iestādes pilnvarās esošais lēmums par eventuālu piekrišanas sniegšanu šā projekta attīstīšanai.

Par tiesāšanās izdevumiem

82 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

1) **Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/92/ES (2011. gada 13. decembris) par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu ir jāinterpretē tādējādi, ka saskaņā ar Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 16. panta 1. punktu pieņemts lēmums, ar kuru attīstītājam, lai īstenotu projektu Direktīvas 2011/92 1. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē, ir atļauts atkāpties no sugu aizsardzības jomā piemērojamajiem pasākumiem, ietilpst piekrišanas sniegšanas šā projekta attīstīšanai procedūrā šīs direktīvas 1. panta 2. punkta c) apakšpunkta izpratnē, ja, pirmkārt, minētā projekta īstenošana nevar notikt bez tā, ka attiecībā uz attīstītāju ir ticis pieņemts šāds lēmums, un, otrkārt, iestāde, kuras kompetencē ir sniegt piekrišanu šāda projekta attīstīšanai, saglabā iespēju novērtēt tā ietekmi uz vidi striktāk, nekā tas ir darīts minētajā lēmumā.**

2) **Direktīva 2011/92, it īpaši, ņemot vērā tās 6. un 8. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka pirms tāda iepriekšēja lēmuma pieņemšanas, ar kuru attīstītājam, lai īstenotu projektu šīs direktīvas 1. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē, tiek atļauts atkāpties no sugu aizsardzības jomā piemērojamajiem pasākumiem, nav obligāti jānotiek sabiedrības līdzdalībai, ja vien šāda līdzdalība tiek nodrošināta, pirms tiek pieņemts kompetentās iestādes pilnvarās esošais lēmums par eventuālu piekrišanas sniegšanu šā projekta attīstīšanai.**

[Paraksti]